

Funkce umění

Martin Mlejnek

Umění je o něco málo mladší než lidstvo samo. Ale jak vlastně vzniká takové umění a jakou roli hraje v našem životě, popř. v životech umělců. Jaké je vlastně jeho poslání, tedy funkce?

Položíme-li si tuto otázku v globálním celku, umění má, popř. může mít, několik funkčních kritérií, podle kterých na něj můžeme pohlížet. Například se můžeme zamyslet nad těmito funkcemi umění:

1. Ekonomická - marketingové

Ekonomická funkce umění je zřejmá např. u automobilky Morgan Motor Company.

Tato více než sto letá automobilka vyrábí své automobily zásadně ručně. Ano můžete říct, to není žádné umění, ale opak je pravdou. Každý jeden kus je skvostný umělecké dílo, které je na jedné straně nadčasové, na straně druhé za jeho nadčasovost zaplatíte /dost vysokou/ cenu.¹

2. Naučná – historické hry aj.

Zde bychom mohli zařadit různé historické hry, které byly napsány striktně dodržující dějinný fakt. Např. každoročně se opakující ukázka „Bitvy u Bílé hory“.

Projekt Bílá hora 1620 vznikl jako nezisková aktivita lidí se zájmem o historii a vojenství. Naším cílem je posílení tradic a zájmu veřejnosti o historii.²

3. Zábavná – pořady relaxační, emotivní aj.

Jako příklad si můžeme vzít Divadelní festival.

Divadelní festival může být zaměřen na určitý žánr (loutkové divadlo, hudební divadlo, pantomima, pouliční divadlo...), na určitý soubor děl (festivity shakespearovské, rossiniovské, barokního divadla...), na divadlo určitého jazyka nebo jinak blíže vymezený (ochotnické divadlo, divadlo neslyšících, divadlo jednoho herce...)³.

---

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Morgan_Motor_Company
<http://www.morgan-motor.co.uk/mmc/history.html>

² http://www.art-rkc.com/bilahora/projekt_bh1620.html

³ http://cs.wikipedia.org/wiki/Divadeln%C3%AD_festival

4. **Praktická** - např. řemesla

Nenechme se mýlit. Umění zastává mnohem širší spektrum funkčnosti, než by se na první pohled mohlo zdát. Umění plní i kritérium „praktické“. Např. knihařství, houslařství a další.⁴

5. **Ideologická** – propagandistická funkce umění (genderová, politická, aj.)

Slovo „propaganda“ vzniklo z názvu úřadu *Sacra congregatio de propaganda fide* (tj. Svátá kongregace pro šíření víry), což bylo kolegium kardinálů zodpovědných za misijní činnost katolické církve, které bylo založené roku 1622 papežem Řehořem XV.⁵

Toto zajímavé téma si zaslouží podrobnější úvahu.

Umění ideologické, tedy umění, jehož funkcí je propaganda určité ideologie.

V nejednom člověku lidově „trhne“, slyší-li propaganda neboť je dost silně spojováno s komunistickým režimem. Samozřejmě, že propaganda je i v dnešní době docela dobře rozšířena, ale ve směr se převlékla do pláště „marketingových tahů“, nebo samolibé rádoby „otcovské péče a starostlivosti“ politických stran.

Jedním ze způsobů typologizace propagandy je dělení podle francouzského filosofa Jacquese Ellula (Fidelius, 1998):

***Bílá propaganda** – pochází z identifikovatelného zdroje (např. ministerstvo propagandy), je charakterizována jemnějšími metodami přesvědčování, funguje zároveň jako zástěrka pro použití skryté propagandy.*

***Šedá propaganda** – cíleně a záměrně šíří nepřesné a mylné informace za účelem zmást nepřítele a způsobit mu (materiální, vojenské, ...) ztráty. Na rozdíl od černé propagandy není známo, z jakého zdroje pochází.*

***Černá propaganda** – vytváří dojem, že pochází ze známého zdroje, ale to je ve skutečnosti pouze zástěrka (a snaha podvést je i jedním z jejích účelů); nese silnější sdělení, snaží se ale skrýt své záměry. Manipulovaní si ani nemají uvědomit, že se je někdo snaží ovlivnit. Černá propaganda využívá polopravdy, dezinformací, skandalizaci, fámu apod.*

Spolu s rozvojem techniky se mění i způsoby šíření propagandy a možnosti zasáhnout co nejširší spektrum obyvatelstva. V dnešním světě získává stále větší význam satelitní televize nebo internet.⁶

V dřívějších časech, myšleno v dobách komunismu, jsme se setkávali s propagandou dnes a denně. Dovolím si říct, že bystrý člověk, mohl pozorovat opravdu ryzí propagandu

⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Um%C4%9Bleck%C3%A1_%C5%99emesla

⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Propaganda>

⁶ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Propaganda>

<http://www.propagandacritic.com>

někdejšího Československa. Umění ve všech formách bylo ovládáno KSČ. Tehdejší ideologie neuznávala jakékoliv jiné umění, než to své, které i sama vytvářela. Vrátime-li se k funkci umění – ideologii – propagandě, dovoluji si podotknout, chceme-li umocnit její sílu, zcela 100% to ve výsledku zaručí omezení informací tzv. cenzura.

V komunistickém Československu byly všechny 3 „barvy“ propagandy. Téměř veškeré umění bylo tvořeno v primitivním duchu, aby bylo srozumitelné naprosto všem, tedy hlavně masám dělnické a rolnické třídy /vůbec se neopovažují tvrdit, že tito lidé byli primitivní/, kterou režim oslavoval na každém kroku. Zdá se to jako kladný postoj, ale pravda byla taková, že u těchto režim nepřipustil odlišnosti ba dokonce „vybočení z řady“. Toto bylo přísně potrestáno a ne zřídka trestem nejvyšším - smrtí.

Shrnuto v kostce, všude jsme se setkávali s „uměleckými“ plakáty oslavující pracující lid, Američané byli považováni za imperialisty a buržoazii vykořisťující své lidi, kteří nezřídka končili v kartonových krabicích pod mostem, což dle komunistů se nemohlo v ČSSR stát. Jak by, když zaměstnanost byla povinná, instantní umění ve formě ideologických seriálů, cenzurované zprávy, které oslavovaly režim a vždy bylo páčáno „v blaho všech“, hlavně tedy rolnické třídy, která byla povětšinou chudá a bylo ji mnoho, a proto toto „vymývání mozků“ fungovalo velice dobře. Tím spíš, když veškerá media hlásala, jak dobře se budeme mít na rozdíl od těch druhých, kteří nemají takové štěstí a musejí žít v nekulturní zemi bez umění, plné buržoazních vykořisťovatelů jako je USA a další.

Jak jsem již uvedl, propaganda je aplikována dodnes, i když dnes už není komunistická a je složitější si ji v době, ve které žijeme uvědomit.

Literatura:

FIDELIUS, Petr: Řeč komunistické moci. Praha: Triáda, 1998, ISBN 80-86138-03-8

Morgan Motor Company [online] 2012 [cit. 7.1.2013] Dostupné z <<http://www.morgan-motor.co.uk/mmc/history.html>>.

Projekt Bílá hora 1620 [online] 2012 [cit. 7.1.2013] Dostupné z <http://www.art-rkc.com/bilahora/projekt_bh1620.html>.

Propaganda critic [online] 2012 [cit. 30.12.2012] Dostupné z <<http://www.propagandacritic.com>>.

Webové stránky: cz.wikipedia.org , en.wikipedia.org